

AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

RADOVI

KNJIGA XLIV

ODJELJENJE MEDICINSKIH NAUKA

KNJIGA 16.

Urednik
PAVEL ŠTERN,
redovni član Akademije nauka i umjetnosti
Bosne i Hercegovine

SARAJEVO
1972

AKADEMIK NEDO ZEC

Akademik prof. dr Nedo Zec rođen je 1899. god. u Mostaru, a medicinu je završio u Beču. Još kao student radio je na Neuropsihijatrijskoj klinici kod prof. Wanger-Jaurega. Iz političkih razloga nije mogao nastaviti usavršavanje u svojoj struci u zemlji, nego je osam godina premještan kao sreski ljekar po najzabačenijim srezovima Makedonije i Bosne. Konačno, ipak uspijeva da završi specijalizaciju iz neuropsihijatrije, koja ga je uvijek privlačila, i to na Klinici u Beogradu.

Od 1940—1945. radi na neuropsihijatrijskom odjeljenju Opće državne bolnice u Sarajevu, s prekidom od 1942—1943. godine, kada je lišen slobode i odveden u logor Jasenovac zbog organizovanog rada u pomaganju ilegalaca i aktivista NOB-a.

Godine 1945. postavljen je za prvog ministra narodnog zdravlja NR BiH. Njegov dvogodišnji mandatni period obilježen je provođenjem niza akcija na planu unapređenja zdravstvene službe u Bosni i Hercegovini, kada i postavlja prve organizacione oblike i daje osnovne smjernice zaštite narodnom zdravlju u BiH.

Tada se je vidjelo koliko je vrijedjelo njegovo iskustvo stečeno prethodnih godina.

Boravak i rad Nede Zeca u zaostalim srezovima dok je vršio dužnost sreskog ljekara udarili su pečat čvrstini karaktera i neumoljivim principima obaveza liječničkog zvanja i društvenog radnika.

Kao sreski ljekar upoznao je sve teškoće života običnog čovjeka u besputnim selima i njegove potrebe, i duboko shvatio i prihvatio težinu poziva u takvoj sredini. Tako izgrađen u praksi, kada postaje prvi ministar narodnog zdravlja BiH, preuzima to mjesto već kao iskusni predstavnik zdravstvene službe, koji zna šta hoće i šta treba da uradi.

U toku 1945. godine Ministarstvo narodnog zdravlja pokrenulo je veliku akciju za suzbijanje pjegavog tifusa, i to sa priučenim zdravstvenim radnicima, koja je potpuno uspjela. Od velikog značaja su bile i zemaljske zdravstvene ekipe koje su sa velikim brojem stručnjaka iz drugih republika prokrstarile gotovo cijelu BiH, sa ciljem da se ustanovi zdravstveno stanje stanovništva poslije rata i da mu se pruži liječ-

nička specijalistička pomoć na terenu. Napredni duh akademika Zeca očitovao se u, moguće tada preuranjenom, osnivanju Instituta za dermatovenerologiju, puerikulturu, Instituta za tuberkulozu i Instituta za zdravstveno prosvjećivanje. Tada su otvorene i dvije škole: Srednja medicinska i Srednja zubarska i zubotehničarska škola u Sarajevu.

Inicijativom i ličnim zalaganjem prof. dra Nede Zeca osnovane su i dvije bolnice za duševne bolesti: u Jagomiru i na Sokocu.

Najzad 16. novembra 1946. godine prof. dr Zec je kao ministar narodnog zdravlja zvanično otvorio i Medicinski fakultet u Sarajevu.

Početak 1947. godine prof. Zec je imenovan za redovnog profesora Medicinskog fakulteta u Sarajevu i postavljen za šefa Katedre za psihijatriju i Klinike za nervne i duševne bolesti.

Naučnoistraživačka i stručna djelatnost profesora doktora Nede Zeca mnogostruka je kako u domenu psihijatrije, tako i neurologije. Objavio je oko 80 naučnoistraživačkih i stručnih radova, publikovanih u domaćim i stranim časopisima.

Prof. Zec se još rano počeo baviti problemom šizofrenije, i prvi je u Jugoslaviji uveo tada modernu terapiju ove bolesti kardijazolskim šokovima.

Detaljno je obradio problem neuroluetičnih oboljenja kod endemičnog sifilisa u Bosni, dao originalna tumačenja i iznio nove naučne postavke o abortivnoj prirodi ovih oboljenja. Pored neuroleusa, prof. Zec intenzivno se bavio problemom miopatija i poremećaja funkcija mišića, o čemu je objavio niz radova u našim i stranim časopisima.

Od opšteg značaja je i njegova metoda liječenja ulkusne bolesti inzulinskim šokovima, koja je dosad dala dobre rezultate.

Naročito interesovanje prof. dr Nedo Zec pokazivao je za psihologiju djece i u tom pogledu dao je značajne priloge, koji su bili zapazeni i istaknuti i na Internacionalnom kongresu za zaštitu djece u Zagrebu, a značajna je i njegova koncepcija o pseudošizofreniji, koju je publikovao u domaćim i stranim časopisima.

Akademik Nedo Zec, kao član bivšeg Naučnog društva i kasnije redovni član Akademije, vršio je razne funkcije (sekretar Odjeljenja medicinskih nauka, član Predsjedništva) i vazda se je osjećalo prisustvo konstruktivne saradnje u svim njegovim aktivnostima.

Za svoj plodonosan i požrtvovan rad profesor dr Zec je nekoliko puta odlikovan: dva puta Ordenom rada drugog reda, zatim Ordenom rada prvog reda i Ordenom Republike sa srebrenim vijencem. Pored toga, dobitnik je i 27-julske nagrade Bosne i Hercegovine i niza drugih priznanja.

Eto, to su kruti biografski okviri akademika i profesora dra Nede Zeca. Međutim, uz ovo se odmah nameću i pitanja: je li to sve što se ima reći o Nedi Zecu, i u čemu je bila snaga ličnosti koja je ispunjavala ove biografske okvire života? Na prvom mjestu Nedo Zec bio je čovjek profinjene strukture psihe, protkane humanizmom i umjetničkom nadarenošću. On je znao da otkrije u čovjeku uvijek pozitivne osobine. Nedo je bio napredan i kreativan duh, prožet duboko usađenim osjećajem socijalne pravde i odgovornosti za ono što radi. Nedo je bio entuzi-

jasta i pun snage da prenese svoje ideje tako da one budu prihvaćene. On je umio da osvaja čovjeka svojom neposrednošću i da ga povede u ostvarenju svojih zamisli, koje su uvijek bile okrenute prema općem dobru, zanemarujući pri tom sebe i svoje interese. Njegov stvaralački pristup svakom problemu sa kojim se susretao donosio je rješenja originalna, realna i konstruktivna. Uvijek nova. I taj stvaralački duh Nede Zeca plijenio je sagovornika, kao da prenosi na njega svoju snagu duha i ličnosti.

To su bile one vrijednosti koje su dale značaj i smisao okvirima njegovog životnog puta, koji je — eto — prestao.

Životno djelo Nede Zeca je završeno, ali je za njega vrijedjelo živjeti pun životni vijek. Ostavština koju preuzimamo osvjetljavaće lik Nede Zeca trajno i bez sjenke.

Neka je slava akademiku profesoru dru Nedi Zecu!

Akademik E. Grin

